

«Сейфуллин оқулары – 16: Жаңа формациядағы жастар ғылыми – Қазақстанның болашағы» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференциясының материалдары = Материалы Международной научно-теоретической конференции «Сейфуллинские чтения – 16: Молодежная наука новой формации – будущее Казахстана». - 2020. - Т.І, Ч.3 - С.126-128

РАДИОҚОЛЖЕТКІЗІМ ЖЕЛІСІ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫНЫҢ ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

Наурыз Қ.Ж.

Қолжеткізім (қатынау) желісі - бірінші реттік жергілікті байланыс желісі станциялары мен абоненттік жолдар жиынтығы болып табылады, олар өз ретінде абоненттік терминалдардың тасымалдау желісіне шықпай жергілікті байланысқа қосылуға және тасымалдау желісіне қолжеткізімді қамтамасыз етеді [1, 2].

Қолжеткізім желісі дегеніміз таратушы (үлестіруші) және абоненттік (терминалды) желілер жиынтығы. Бұл желіге қолданушылардан тасымалдау желісі тораптарына дейін сигналдарды жеткізу функциялары жүктелген [3].

Қолжеткізім технологияларының классификациясы [4]:

- абоненттердің көп бөлігіне - телефондық жұптар;
- кабельдік телевидение (теледидарлама) желілері;
- барлық абоненттерге - электрлік қуат (күштік) желісі;
- ұялы байланыс желісі;
- оптикалық абоненттік кабельдер (FTTx - Fiber To The x концепциясы);
- барлық диапазондар спектрі және әртүрлі технологияларға кеңжолақты радиоқолжеткізім жүйелері;
- Ethernet технологиясы негізіндегі қолжеткізім желісі (NGN трафигінің 90% - бұл Ethernet трафигі);
- спутниктік (жерсеріктік) жүйелер, оның ішінде VSAT технологиялары.

Сымсыз (радиоқолжеткізім) қолжеткізім жүйелері - ол абоненттік терминалдар мен автоматтандырылған телефон станциясының арасында жалпы қолданыстағы телефондық желінің сымды абоненттік бөлігінің орнына қолданылады көп арналы қолжеткізімді радиобайланыс жүйесі.

Сымсыз (радиоқолжеткізім) технологияларды жіктеудің бірнеше әдістері бар, олар келесі 1 кестеде көрсетілген [5].

Кесте 1

Сымсыз (радиоқолжеткізім) технологиялардың жіктелуі

Жіктелуі	Атаулары	Мысалы
1	2	3
Әрекет ету алшақтығына	Сымсыз дербес желілер – (WPAN - Wireless Personal Area Networks)	Bluetooth

байланысты:	Сымсыз локальді (жергілікті) желілер (WLAN - Wireless Local Area Networks)	Wi-Fi
	Қала масштабындағы сымсыз желілері – (WMAN - Wireless Metropolitan Area Networks)	WiMAX
	Жаһандық сымсыз желілер – (WWAN Wireless Wide Area Network)	CSD, GPRS, EDGE, EV-DO, HSPA, GSM, UMTS, LTE, LTE - Advanced
Топологиясына	«Нүкте - нүкте»	

Кесте 1 жалғасы

1	2	3
байланысты:	«Нүкте - көп нүкте»	
Қолдану аймағына (саласына) байланысты:	Корпоративті (ведомствалық) сымсыз желілер	Компаниялардың жеке қажеттіліктері үшін
	Операторлық сымсыз желілер	Байланыс операторларының қайтарымды қызмет көрсетуі

Радиоқолжеткізімнің артықшылықтары мен кемшіліктері төмендегі 2 кестеде көрсетілген [6].

Кесте 2

Сымсыз қолжеткізу жүйелерінің артықшылықтары мен кемшіліктері

Артықшылықтары	Кемшіліктері
Құрылыс, монтаж жұмыстары мен жұмысқа қолданудағы аз шығындалу	Қызмет сапасы сымды желілерге қарағанда төмен, ол келесідей себептерге негізделген: - электромагнитті бөгелулерге; - сигналдардың экрандалуы; - жиіліктік ресурстың шектеулілігі.
Жаймалау жеделдігі	Жиілікті ресурстың шектеулілігі (1 абонентті немесе 1 аймақты есепке алғанда)
Жылжымалы абоненттерге қызмет көрсету мүмкіншілігі	Кең жолақты сигналдарды таратудағы жиілікті ресурстың шектеулілігі
Ескі принциптен «әр адамға	Өтулерге байланысты мәселелер:

радиотелефон» принципіне көшу мүмкіндігі	-қызмет көрсетудің мультисервистік түрлеріне; - 20 Мбит/с - тан жоғары қажетті жылдамдыққа.
Абонентпен оперативті байланыс	Келесі саладағы мәселелер: - желілік қауіпсіздікте; - авторизациялану; - идентификациялану; - тарификациялану.
Көптеген қызметтер мен қосымшаларға қолжеткізім	
30 МГц дан 60 ГГц дейінгі жиілік диапазоны (ауқымы)	
Абоненттерге 150 км/с жылдамдықты қозғалыста байланыспен қамтамасыз етеді	

Сымсыз радиоқолжеткізімді қолдану мыс немесе талшықты дәстүрлі абонеттік желілерге қарағанда келесі жағдайларда тиімді болу мүмкін [1, 4]:

- 500 м - ден 4 км - ге дейінгі арақашықтыққа кабельді желіні ұйымдастыру оңтайлы, алайда одан ұзақ арақашықтықта радиоқолжеткізім тиімді;

- абонеттердің аздығынан радиоқолжеткізім ауылды аймақтарда аса тиімді болып табылады;

- Еуропалық реконструкция және даму банкі эксперттерінің айтуы бойынша радиоқолжеткізімді қолдану - телефон тығыздығы 1км^2 300 абоненттен кем болған аймақ жағдайында қолданған жөн;

- абоненттердің локальді (жергілікті) мобильділігін (жылжымалылығын) қамтамасыз ету - радиоқолжеткізім желісінің артықшылығы.

Әдебиеттер тізімі

1. Агатаева Б.Б., Калиева С.А., Прилепкина Л.П. Основы радиотехники, электроники и телекоммуникаций 2. Часть 2. Конспект лекций для студентов всех форм обучения специальности 5В0719 – Радиотехника, электроника и телекоммуникации. - Алматы: АИЭС, 2010.- 66 с.

2. Макаренко С.И. Описательная модель сети связи специального назначения // Системы управления, связи и безопасности. 2017. №2. URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/opisatel'naya-model-seti-svyazi-spetsial'nogo-naznacheniiya> (дата обращения: 15.03.2020).

3. Sokolov N.A. Sistemnye aspekty postroeniia i razvitiia setei elektrosviazi spetsial'nogo naznacheniiia [The system aspects of the construction and development of telecommunication networks of special purpose]. International Journal of Open Information Technologies, 2014, vol. 2, no. 9, pp. 4-8 (in Russian).

4 Копылов А.М., Унтила А.Л. Технологии широкополосного беспроводного доступа. Қолжеткізім ресурсы: <https://www.itu.int/ITU>

D/tech/events/2010/RDF_EUR/Presentations/Session3/RDF10_EUR_Presentation_AKopylov_2.pdf. Қолданыстағы күні: 05.03.2020.

5 Коптев Д.С., Щитов А.Н., Шевцов А.Н. Сравнительный анализ наиболее перспективных стандартов беспроводных сетей связи /Д.С. Коптев, А.Н.Щитов, А.Н.Шевцов // Международный журнал гуманитарных и естественных наук. -2016.- №1. URL:

<https://cyberleninka.ru/article/n/sravnitelnyy-analiz-naibolee-perspektivnyh-standartov-besprovodnyh-setey-svyazi> (дата обращения: 15.03.2020).

6 Димитров Георги Любомиров Тенденции развития беспроводных средств коммуникаций // Наука, техника и образование.- 2017. -№9 (39). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/tendentsii-razvitiya-besprovodnyh-sredstv-kommunikatsiy> (дата обращения: 15.03.2020).